

**Kunnalliset
eläinlääkäripalvelut 2013 ja
valvontaeläinlääkäritilanne**

Kunnalliset eläinlääkäripalvelut 2013 ja valvontaeläinlääkäritilanne

Dnro Evira/6847/0411/2014

Eviran raportti
Hyväksymispäivä 25.8.2014

Eläinten terveys ja hyvinvointi -yksikkö

Hyväksyjä Terhi Laaksonen

Esittelijä Sanna Hellström

Lisätietoja sanna.hellstrom@evira.fi

Sisällysluettelo

1 Johdanto	4
2 Peruseläinlääkäripalvelut	5
3 Päivystys.....	7
4 Yksityinen palveluntarjonta ja ostopalvelut	9
5 Perustason ylittävä palvelu	10
6 Maksut ja korvaukset	11
7 Valvontatehtävien järjestäminen	12
8 Koulutus.....	14

Liite: Ohje 15908/2 Eläinlääkintähuoltolain nojalla laadittujen kuntien suunnitelmien tarkastaminen ja toteutumisen arviointi

1. Johdanto

Kunnallisella eläinlääkintähuollolla tarkoitetaan kuntien järjestämiä eläinlääkäripalveluita, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa sekä elintarvikkeiden turvallisuuden valvontaa. Tämä raportti sisältää kunnallisten eläinlääkäripalveluiden sekä terveyden ja hyvinvoinnin järjestämisen toteuman vuodelta 2013. Valvonnan tulokset sisältyvät [VASU-raportteihin](#).

Eläinlääkintähuolto on osa ympäristöterveydenhuoltoa ja tehtävät on organisoitu kunnallisiin ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköihin. Vuoden 2013 alussa valvontayksiköiden määrä oli 68 kappaletta ja vuoden 2014 alussa 64 kappaletta. Tässä raportissa kunnalla tarkoitetaan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita. Tiedot on koottu nykyisten 64 valvontayksikön mukaisesti.

Kunnat laativat ensimmäiset eläinlääkintähuollon suunnitelmansa vuodelle 2012 ja suunnitelmien toteutumista arvioitiin ensimmäisen kerran keväällä 2013. Toteutumisen arvioinnista on laadittu raportti [Kunnalliset eläinlääkäripalvelut 2012 ja valvontaeläinlääkäritilanne](#). Vuoden 2012 raportin tiedot eivät ole kaikilta osin vertailukelpoisia tämän raportin kanssa, koska edellisellä kerralla tietoja puuttui useista kunnista ja siten osa muutoksista selittyy sillä, että tuloksia on saatu aikaisempaa kattavammin koko maasta.

Raportointia on kehitetty ensimmäisen vuoden kokemusten perusteella ja tietoja on saatu aikaisempaa kattavammin. Eviran ohjeen (liite 1) mukaisen raportin toimitti yli 90 % kunnista ja jonkinlaista tietoa on kerätty kaikista yksiköistä. Tulevaisuudessa raportointi tehdään Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmässä (VYHA) ja eläinlääkintähuollon järjestämiseen liittyviä muuttumattomia tietoja ei tarvitse enää raportoida vuosittain.

Eläinlääkintähuollon raportoinnin ansiosta on voitu kerätä valtakunnallista tietoa eläinlääkintähuollon järjestelyistä. Tällaista tietoa ei ole aikaisemmin ollut kattavasti saatavilla. Tietoja voidaan hyödyntää mm. eläinlääkintähuollon ohjauksessa ja lainsäädännön valmistelussa. Kunnat voivat verrata omia eläinlääkintähuollon järjestelyjään valtakunnalliseen tilanteeseen.

Taulukoissa käytetyt aluehallintovirastojen lyhenteet:

ESAVI	Etelä-Suomen aluehallintovirasto
LSAVI	Lounais-Suomen aluehallintovirasto
LSSAVI	Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
ISAVI	Itä-Suomen aluehallintovirasto
PSAVI	Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
LAVI	Lapin aluehallintovirasto

2. Peruseläinlääkäripalvelut

Eläinlääkintähuoltolaki edellyttää kunnan järjestämään peruseläinlääkäripalvelut kotieläimille. Muille kuin hyötyeläimille palvelu on järjestettävä vain, jos palvelua ei ole muutoin saatavilla yhteistoiminta-alueella. Peruseläinlääkäripalveluihin kuuluu terveydenhuoltopalveluiden järjestäminen kotieläimille, joilla on valtakunnallinen terveydenhuolto-ohjelma. Tällä hetkellä ohjelma on olemassa nauta- ja sikatiloille.

Valtakunnallinen eläinlääkintähuollon ohjelma (EHO) ohjaa järjestämään peruseläinlääkäripalvelut siten, että ei-kiireinen apu tulee saada viikon sisällä ja hyvänä palvelutasona pidetään sitä, että pääosan asiakkaita saa palvelun alle 50 km etäisyydeltä. Kiireinen eläinlääkäriapu tulee järjestää siten, että 90 % tapauksista avun saa alle kolmessa tunnissa ja alle 100 km etäisyydeltä (ei koske Kainuuta ja Lappia). Terveydenhuoltokäynti tulee voida varata kolmen viikon sisällä yhteydenotosta.

Raporteissaan kaikki kunnat arvioivat eläinlääkäripalvelut, mukaan lukien terveydenhuoltopalvelut, riittäviksi ja suunnitellun mukaisiksi. Terveydenhuoltopalveluiden osalta moni kunta totesi, että kaikki tilatut käynnit pystytään tekemään. Kuntien raporttien perusteella tekemättä jääneet käynnit eivät johdu resurssien riittämättömyydestä, vaan esimerkiksi siitä, että käyntiä ei ole tilattu tai sopimustila on lopettanut toimintansa.

Kunnan tulee järjestää eläinlääkäripalvelut siten, että praktikkoeläinlääkäreillä on mahdollisuus ajanvarausperusteiseen toimintaan. Erityisesti terveydenhuoltotyö edellyttää mahdollisuutta varata aikaa palvelulle ja irrottautua akuutista praktiikasta. Kunnista 71 % ilmoitti, että työt on järjestetty siten, että ajanvarausperusteiseen työhön on mahdollisuus. Joissakin kunnissa on erikseen terveydenhuoltoon keskittynyt eläinlääkäri, joka tekee pääasiassa ajanvarausperusteisia terveydenhuoltokäyntejä. Tyypillisesti ajanvarausperusteinen työ on järjestetty siten, että osa eläinlääkäreistä vastaa akuuteista tapauksista ja osa tekee ajanvarausperusteista työtä vuorotellen. Töiden järjestely onnistuu helposti usean eläinlääkärin vastaanotoilla. Vajaassa kolmanneksessa kunnista eläinlääkäri edelleen jakaa työaikansa akuutin ja suunnitelmallisemman työn kesken.

Eläinlääkäreiden rekrytointi näyttää helpottuneen viime vuosista. Vain yksi kunta ilmoitti, että praktikkoeläinlääkärin rekrytoinnissa on ollut vaikeuksia. Vuoden 2012 raportissa kymmenen kuntaa ilmoitti, että eläinlääkäreiden rekrytointi on ollut vaikeaa. Moni kunta totesi vuoden 2013 raportissa erikseen, että sijaisia on ollut hyvin saatavilla ja jotkut kunnat totesivat, että saatavuus on parantunut viimeisen vuoden aikana.

Yhteistoiminta-alueella on tavoitteena pidettävä eläinlääkäreiden yhteistä vastaanotto- ja toimistotiloja siellä, missä maantieteelliset etäisyydet eivät muodostu liian suuriksi. Kunnallisia eläinlääkärivastaanottoja oli vuonna 2013 n. 240 kappaletta (muutaman kunnan tiedot puuttuvat). Näistä yhteisvastaanottoja oli 67 kappaletta. Kunnallisista vastaanotoista siten yli 70 % on edelleen yhden eläinlääkärin vastaanottoja.

Kunnallisten eläinlääkäripalveluiden määrä on esitetty taulukossa 1. Seitsemästä kunnasta ei saatu raporttia palvelun määrästä ja kaikki kunnat eivät ole tilastoineet terveydenhuoltokäyntejä ja päivystysaikaista palveluidenkäyttöä erikseen. Raportoiduista tiedoista saa kuitenkin käsityksen kunnan eläinlääkäripalveluiden kokonaismäärästä. Määrät on koottu nyt ensimmäistä kertaa valtakunnallisesti. Tulevaisuudessa on mahdollista seurata eläinlääkäripalveluiden määrän ja laadun kehitystä.

Eläinlääkäripalveluiden käyntimäärissä pieneläinten osuus on lähes kaksinkertainen tuotantoeläinkäynteihin verrattuna. Käytännössä pieneläinkäynneistä suuri osa on yhden eläimen hoitoja, kun tilalla hoidetaan tyypillisesti useita eläimiä. Terveydenhuoltokäynnin yhteydessä tarkkaillaan koko karjan ja tilan tilannetta. Lisäksi tilankäynteihin kuluva aikaa lisää matkat tilalle. Yhden tilakäynnin hoitamiseen menee arvioilta neljä-viisinkertainen aika verrattuna pieneläimen käyntiin vastaanotolla ja siten kuntien eläinlääkäripalveluiden resursseista suurin osa näyttäisi kohdistuvan tuotantoeläinten hoitoon.

Taulukko 1. Kunnallisten eläinlääkäripalveluiden määrä vuonna 2013. Seitsemän kunnan tiedot puuttuvat taulukosta.

	Tilakäynnit	Terveydenhuolto ^a	Pieneläin	Päivystys, tilakäynnit ^b	Päivystys, pieneläin ^b	Yhteensä ^c
ESAVI	21 007	1 140	86 184	4 257	17 251	129 685
LSAVI	11 129	1 135	30 001	884	8 524	58 173
LSSAVI	44 946	2 250	54 688	6 348	9 702	118 222
ISAVI	23 005	1 273	28 348	4 197	4 088	60 911
PSAVI	16 486	700	30 090	2 150	3 727	65 871
LAVI	3 533	335	17 584	450	757	20 959
YHT	120 106	5 698	216 894	17 402	35 525	453 821

^aKaikki kunnat eivät ole tilastoineet terveydenhuoltokäyntejä erikseen ja osa terveydenhuoltokäynneistä sisältyy tilakäynteihin

^bKaikki kunnat eivät ole tilastoineet päivystysaikaista palvelua erikseen, vaan päivystysaikainen palvelu sisältyy virka-aikana tehtyihin käynteihin

^cOsa kunnista on ilmoittanut vain eläinlääkäripalveluiden kokonaismäärän erittelemättä, joten sarakkeen luku ei ole taulukon rivin summa.

Johtopäätökset

Eläinlääkäripalvelut toimivat koko maassa pääsääntöisesti hyvin ja terveydenhuoltopalveluita on saatavilla kysyntää vastaavasti. Eläinlääkäreiden työjärjestelyissä ajanvarausperusteisen ja akuutin työn suhteen on vielä kehitettävää joissakin kunnissa. Eläinlääkäripalveluiden järjestäminen on helpottunut, kun eläinlääkäreiden rekrytoinnin suurimmat vaikeudet ovat väistyneet.

Yhteisvastaanottojen perustamista kuntiin on syytä harkita erityisesti uusia yhteistoiminta-alueita muodostettaessa ja suunniteltaessa investointeja vastaanottotiloihin. Yhteisvastaanottojen määrässä näyttäisi olevan lisäämismahdollisuuksia ja vastaavasti kunnallisten vastaanottojen kokonaismäärää voisi vähentää. Yhteisvastaanotot tukevat töiden tarkoituksenmukaista järjestämistä.

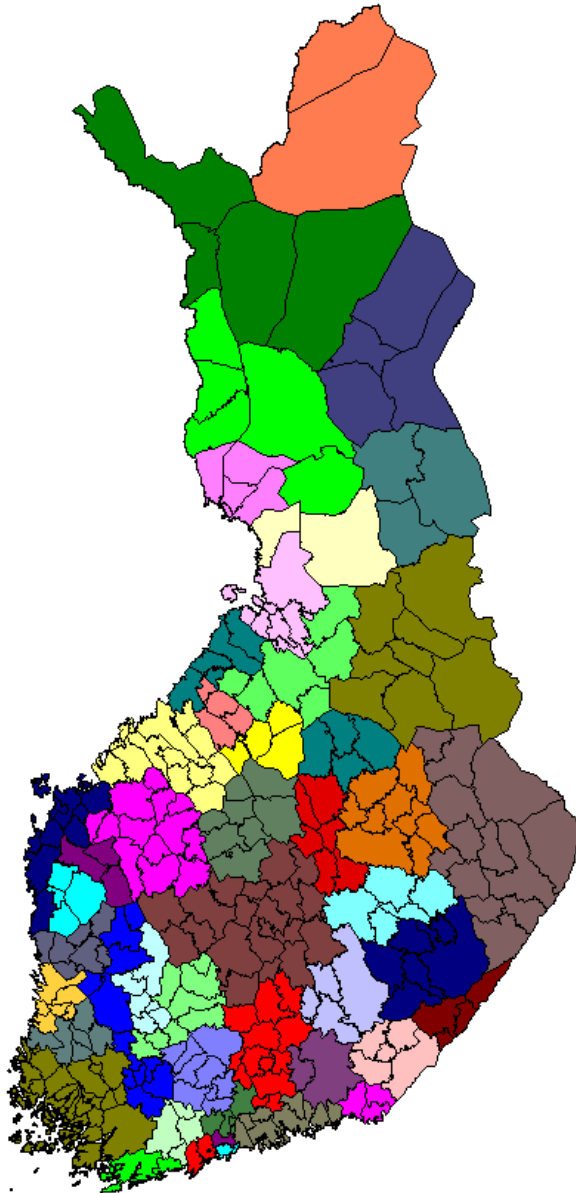
3. Päivystys

Kunnan velvollisuutena on järjestää kiireellinen eläinlääkäriapu kaikille kotieläimille kaikkina vuorokauden aikoina. Eläinlääkäripäivystys tulee järjestää kuntien yhteistyönä yhtä tai useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla alueella. Tavoitteena on vähintään maakunnan kokoinen alue. Päivystysalueella tarkoitetaan aluetta, jolla päivystys järjestetään, eli alueeseen lasketaan kaikki ne kunnat, jotka organisoivat päivystyksen yhdessä. Päivystysalue voi jakaantua päivystyspiireihin ja yhdellä päivystysalueella voi olla samanaikaisesti useampi päivystäjä.

Päivystysalueita on tällä hetkellä kaikkiaan 49 ja päivystyspiirejä 76. Päivystysalueista 19 on jakaantunut useampaan päivystyspiiriin. Maakunnan tai lähes maakunnan kokoisia päivystysalueita on tällä hetkellä kuusi (Kainuu, Keski-Suomi, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Karjala, Päijät-Häme, Varsinais-Suomi), vähintään seutukunnan kokoisia on 27 ja näitä pienempiä alueita 17.

Päivystys tulee järjestää eriyttynä pieneläimille ja tuotantoeläimille. Tästä vaatimuksesta voidaan poiketa erityisistä syistä esimerkiksi jos eläintiheys on pieni, lemmikkejä on vähän tai muusta erityisestä syystä. Eriytetty päivystys on 18 (37 %) päivystysalueella. Joillakin alueilla päivystys on kokonaan eriytetty ja joillakin alueilla osittain. Osittainen eriyttäminen on toteutettu remissiosopimuksella tai eriyttämällä päivystysaika osittain esimerkiksi iltaisin tai viikonloppuina päivällä eli oletettavasti kiireisimpänä aikana.

Päivystysalueella on järjestettävä keskitetty palvelu yhteydenottoja varten. Keskitetty yhteydenottopalvelu on 35 (78 %) päivystysalueella. Lisäksi joillakin päivystysalueilla on osittain keskitetty yhteydenotto eli joissakin päivystyspiireissä toimiva palvelu, mutta ei koko alueen yhteistä palvelua.

Kuva 1. Päivystysalueet

Johtopäätökset

Päivystyksen järjestäminen eläinlääkintähuoltolain edellyttämällä tavalla on EHO:n painopiste vuodelle 2014. Eläinlääkäripäivystys on edelleen monin paikoin järjestämättä eläinlääkintähuoltolain mukaisesti. Parhaiten lainsäädännön vaatimuksista on toteutunut keskitetty yhteydenottopalvelu. Maakunnallinen, tai vähintään seutukunnallinen, päivystysalue sekä eriytetty päivystys on monin paikoin toteutumatta, eikä kaikilla alueilla ole lain tarkoittamia erityisiä syitä poiketa lainsäädännön vaatimuksista.

Riittävän suurien päivystysalueiden tarkoituksena on eläinlääkäripäivystyksen tarkoituksenmukainen järjestäminen. Tällä hetkellä päivystäviä eläinlääkäreitä on kokoajan 76 kappaletta, mutta päivystysaikainen työmäärä olisi todennäköisesti hoidettavissa vähemmälläkin henkilömäärällä. Maantiede asettaa paikoin käytännön

rajoituksia päivystysalueiden laajentamiselle, mutta monin paikoin alueita on mahdollista laajentaa. Päivystysalueita kannattaa suunnitella siten, että yhdellä alueella toimii useampi päivystäjä. Tällainen järjestelmä ei ole haavoittuva esimerkiksi äkillisissä sairastapauksissa tai yllättävissä ruuhkatilanteissa. Pelkän alueiden yhdistämisen sijaan voi miettiä esimerkiksi kolmen nykyisen alueen yhdistämistä ja jakamista kahdeksi päivystyspiiriksi.

Eriytetty päivystys on ratkaistu monin eri tavoin. Joillakin alueilla kokonaan eriytetty päivystys on toimiva ratkaisu, mutta joillain alueilla osittainen eriyttäminen voi olla tarkoituksenmukaista. Eriytetyn päivystyksen osalta voi olla tarpeen kartoittaa erilaisia toimintamalleja ja niiden toimivuutta tätä raporttia tarkemmin.

4. Yksityinen palveluntarjonta ja ostopalvelut

Eläinlääkäripalveluita suunnitellessaan kuntien tulee huomioida yksityisten eläinlääkäripalveluiden tarjoajien määrä alueellaan. Kunnat ovat raportoinnissa arvioineet yksityisen palveluntarjonnan määrää alueellaan ja tiedot on esitetty taulukossa 2. Yksityisiä palveluita on tarjolla paljon (useita klinikoita) 30 % ja kohtuullisesti (enemmän kuin yksi palveluntarjoaja) 44 % kunnista. Vähän palvelua (yksittäinen klinikka tai eläinlääkäri) on tarjolla 14 % kunnista ja kuntia, joissa ei ole lainkaan yksityistä palveluntarjontaa on 13 %. Yksityinen palveluntarjonta keskittyy suuriin kaupunkeihin ja Pohjois-Suomessa ja Lapissa yksityistä palvelua on vähän tarjolla.

Kuntia ohjattiin raportoinnissa erikseen kertomaan kuinka yksityinen palvelu on huomioitu kunnan omien palveluiden mitoituksessa. Kunnista 39 kappaletta raportoi kuinka yksityinen palvelu on huomioitu omaa palvelua suunniteltaessa. Muut ilmoittivat vain yksityisen palvelun määrän, mutta eivät sen vaikutuksia omaan palveluun. Yksityisen toiminnan huomioineista 15 ilmoitti, että yksityinen palvelu ei vaikuta kunnan oman palvelun mitoitukseen. Nämä olivat valtaosin kuntia, joissa yksityistä palvelua on vähän tai ei lainkaan tarjolla. Kymmenen kuntaa ilmoitti, että yksityinen palvelu täydentää kunnan palvelua ja kuusi ilmoitti yksityisen palvelun vähentäneen kunnan palvelun mitoitusta. Muut ilmoittivat yksityisen palvelun vaikuttavan jollain muulla tavoin, esimerkiksi siten, että yksityisten kanssa tehdään yhteistyötä.

Kunta voi tehdä yksityisen palveluntarjoajan kanssa sopimuksen eläinlääkäripalveluiden tuottamisesta. Kunnista 39 % ostaa eläinlääkäripalveluita yksityisiltä. Tyypillisesti ostopalveluina hankitaan pieneläinten päivystyspalvelut kokonaisuudessaan tai täydentämään kunnan palvelua eli ns. takapäivystys. Tuotantoeläinten eläinlääkintää ostetaan yliopistolliselta eläinsairaualta, mutta ei muilta toimijoilta. Valtaosalla kunnista on eläinlääkäripalvelua omana toimintana, vain Turku, Tampere ja Helsinki järjestävät eläinlääkäripalvelut kokonaisuudessaan ostopalveluna. Tässä yhteydessä on käsitelty vain yksityisiltä ostettua palvelua, eikä kuntien välisiä sopimuksia.

Kunnan tulee valvoa ostopalveluiden laatua. Ostopalveluita käyttävistä kunnista 73 % ilmoitti valvovansa ostopalveluiden laatua systemaattisesti esimerkiksi seuraamalla asiakaspalautetta ja tapaamalla palveluntarjoajaa säännöllisesti. Loput ilmoittivat, että seurataan kanteluiden yhteydessä tai laatu on arvioitu tarjousasiakirjojen perusteella.

Taulukko 2. Yksityisten eläinlääkäripalveluiden määrä kunnan alueella. Prosenttiluku kertoo kuinka monen kunnan alueella AVI:ssa yksityistä palvelua on paljon, kohtuullisesti, vähän tai ei lainkaan.

	Paljon	Kohtuullisesti ^a	Vähän ^b	ei lainkaan
ESAVI	56 %	39 %	6 %	0
LSAVI	22 %	67 %	11 %	0
LSSAVI	31 %	50 %	13 %	6 %
ISAVI	13 %	63 %	25 %	0
PSAVI	13 %	13 %	25 %	50 %
LAVI	0	20 %	20 %	60 %
YHT.	30 %	44 %	14 %	13 %

^aEnemmän kuin yksi klinikka

^bYksi klinikka tai yksittäisiä eläinlääkäreitä

Johtopäätökset

Yksityinen palveluntarjonta on jakaantunut maantieteellisesti epätasaisesti. Eteläisessä Suomessa ja suurissa kaupungeissa yksityistä palvelua on paljon. Lapissa ja harvaan asutuilla alueilla eläinlääkäripalvelut ovat pääasiassa kuntien vastuulla. Kunnat ovat arvioineet yksityisen palvelutuotannon määrää alueellaan, mutta kaikki eivät ole arvioineet, tai ainakaan raportoineen, sen vaikutusta oman palvelun mitoitukseen.

Yksityisen palveluntarjonnan määrä kasvaa ja myös ostopalveluiden tarjoajien määrä vaikuttaa lisääntyneen. Ostopalveluiden laadun valvonta on syytä järjestää systemaattisesti esimerkiksi keräämällä asiakaspalautetta ja säännöllisillä tapaamisilla palveluntarjoajan kanssa.

5. Perustason ylittävä palvelu

Kunta voi halutessaan järjestää peruseläinlääkäripalveluja laajemmin, kuin mitä eläinlääkintähuoltolain minimitaso edellyttää. Kunnista viisi ilmoitti tarjoavansa erikoiseläinlääkäripalveluita omana toimintanaan. Valtaosa kuntien eläinlääkäripalvelusta on perustason palvelua. Valtakunnallisessa EHO:ssa suositellaan, että kunta pyrkisi turvaamaan vaativimpien eläinlääkäripalveluiden saatavuuden sopimuksella yksityisen palveluntuottajan kanssa. Tällainen sopimus on neljällä kunnalla. Kunnista 65 % ilmoitti, että vaativampaa palvelua on muutoin saatavilla. Esimerkiksi siten, että eläinlääkärit voivat lähettää potilaita lähialueen

klinikoille jatkohoitoon ja moni ilmoitti remission sujuvan hyvin, vaikka erillistä sopimusta asiasta ei ole tehty.

Kunnista 30 ilmoitti, että ainakin yhdellä vastaanotolla on avustavaa henkilökuntaa. Näistä kuudessa kunnassa avustaja oli eläinlääkäri itsensä palkkaama. Tyypillisesti avustaja on jollain kunnan vastaanotoista, mutta ei kaikissa. Suurin osa kunnallisista vastaanotoista toimii ilman avustavaa henkilökuntaa.

Taulukko 3. Perustason ylittävä eläinlääkäripalvelu. Kunta voi halutessaan järjestää perustason ylittävää palvelua, mutta siihen ei ole velvollisuutta. Prosenttiosuus kunnista, jotka tarjoavat perustason palvelua ja kunnista, joiden alueella palvelua on muutoin tarjolla.

	Oma erikoisell-Palvelu	Alueella erikoisell-palvelu	Sopimus remissio-mahdollisuudesta	Remissio-mahdollisuus Muutoin ^a
ESAVI	12 %	65 %	2 %	88 %
LSAVI	11 %	67 %	22 %	56 %
LSSAVI	6 %	63 %	0	83 %
ISAVI	0	71 %	14 %	86 %
PSAVI	13 %	25 %	0	63 %
LAVI	25 %	25 %	0	75 %
YHT	11 %	55 %	10 %	78 %

^aTyypillisesti siten, että alueen yksityiset palveluntarjoajat hoitavat lähetepotilaita ilman erityistä sopimusta.

Johtopäätökset

Valtaosa kunnallisista eläinlääkäripalveluista on peruseläinlääkäripalvelua ja vain harva kunnallinen vastaanotto tarjoaa erikoistason palveluita. Perustason ylittävää palvelua on kuitenkin tarjolla melko kattavasti koko maassa.

6. Maksut ja korvaukset

Kunnan monijäsenisen lautakunnan on vahvistettava kunnalle mahdollisesti perittävät klinikkamaksut sekä keskitetystä yhteydenottopalvelusta perittävät maksut ja nämä tulee sisällyttää kunnan suunnitelmaan. Klinikkamaksua peritään puolella kunnista ainakin jollain vastaanotolla. Klinikkamaksua ei kuitenkaan välttämättä peritä kaikilla kunnan vastaanotoilla ja siten kunnallisista vastaanotoista alle puolella on käytössä klinikkamaksu. Klinikkamaksu on suuruudeltaan 5 – 16 €. Maksullinen yhteydenottopalvelu on 61 % kuntia. Maksu on suuruudeltaan 1 – 6,03 €/min. Useissa kunnissa maksu on porrastettu siten, että se on korkeampi yöllä ja joissain kunnissa korkeampi lemmikkieläimille kuin tuotantoeläimille.

Kunta voi halutessaan osallistua eläinlääkäripalvelusta kotieläimen omistajalle aiheutuneisiin kustannuksiin. Kuntalaisten tasapuolisen kohtelun kannalta matkakorvauksille tulisi asettaa tietty omavastuuosuus. Kunnista 64 % subventoi eläinlääkäripalveluiden kustannuksia. Etelä- ja Lounais-Suomessa subventio on harvinaisempaa kuin muualla maassa.

Taulukko 4. Kuntien perimät maksut ja maksamat subventiot. Prosenttiosuus kunnista, joissa maksuja peritään tai maksetaan subventiota.

	Klinikka-maksu ^a	€	Maksullinen yhteydenotto	Subventio
ESAVI	53 %	5–15 €	65 %	22 %
LSAVI	33 %	10–12 €	89 %	33 %
LSSAVI	27 %	8–13 €	60 %	100 %
ISAVI	38 %	8–10€	50 %	100 %
PSAVI	88 %	5–11€	38 %	63 %
LAVI	100 %	2–10 €	60 %	100 %
Koko maa	48 %		61 %	64 %

^aOsuus kunnista, joissa jollakin vastaanotolla on käytössä klinikkamaksu. Klinikkamaksua ei välttämättä peritä kaikilla vastaanotoilla ja siten prosenttiosuus ei tarkoita osuutta kunnallisista vastaanotoista.

7. Valvontatehtävien järjestäminen

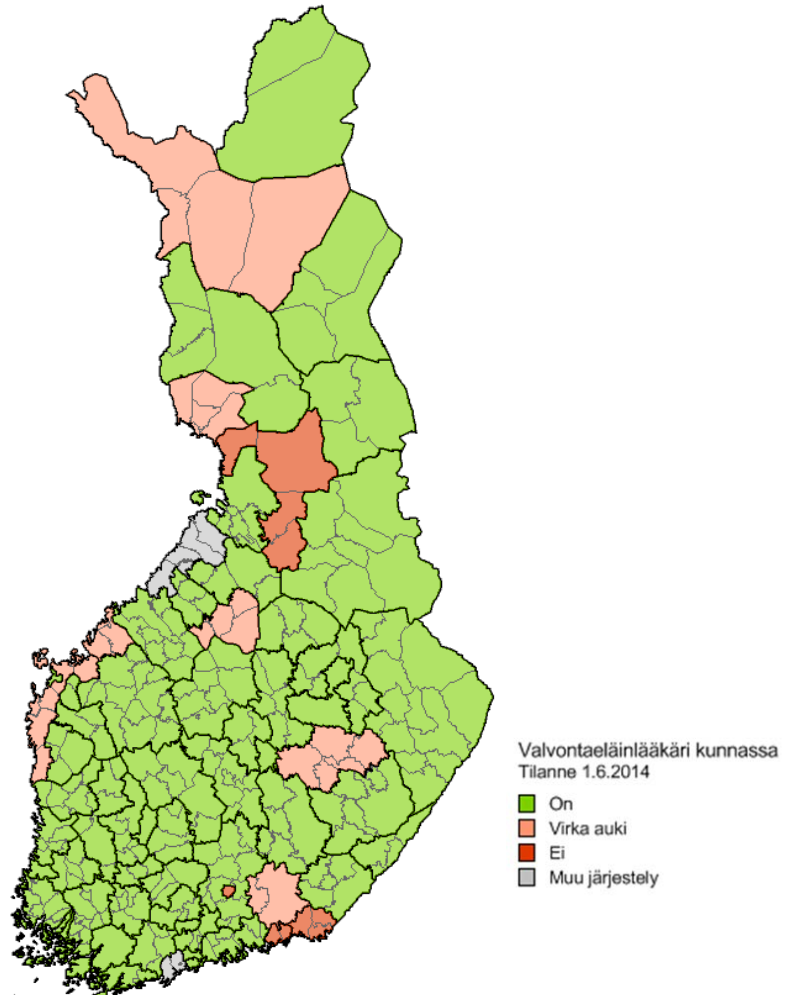
Eläinlääkintähuoltolaki edellyttää, että kunta huolehtii eläinten terveyden- ja hyvinvoinnin valvontatehtävien järjestämisestä. Valtio korvaa näistä tehtävistä aiheutuneet kustannukset kunnalle. Kuntien tulee ensisijaisesti pyrkiä hoitamaan valvontatehtävät perustamalla yhteistoiminta-alueille valvontaeläinlääkäriin virkoja.

Valvontaeläinlääkäritilanne päivitetään muutaman kerran vuodessa. Tässä raportissa on esitetty viimeisin päivitetty tilanne, eikä siis kuntien vuoden 2013 raportoimaa tietoa.

Kuntiin on tähän mennessä (kesäkuu 2014) perustettu kaikkiaan 60 valvontaeläinlääkäriin virkaa ja näissä viroissa tehdään eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa yhteensä noin 48 henkilötyövuotta. Valvontaeläinlääkäriin virka puuttuu neljästä valvontayksiköstä. Valvontaeläinlääkäreistä 22 tekee ainoastaan valtion vastuulle kuuluvia valvontatehtäviä eli eläinten terveyden- ja hyvinvoinnin valvontaa. Muiden toimenkuvaan kuuluu lisäksi elintarvikevalvontaa, lihantarkastusta ja hallinnollisia tehtäviä. Etenkin eläinsuojeluvalvonnan määrä on lisääntynyt valvontaeläinlääkäreiden myötä. Joidenkin valvontaeläinlääkäreiden valtion työn osuutta on lisätty ja joitakin useamman alueen valvontaeläinlääkäreitä on siirretty hoitamaan vain yhden alueen valvontaa.

Kunnista 65 % ilmoitti, että valvonta toimii hyvin. Loput ilmoittivat pääasiassa, että suunnitelmallista valvontaa ei ole ehditty tehdä, koska kaikki työaika kuluu epäilyyn perustuvan valvonnan tekemiseen. Puolet kunnista ilmoitti, että valvontaeläinlääkäriin

rekrytoinnissa on ollut vaikeuksia. Viroista on tällä hetkellä täyttämättä 9. Vuoden 2013 keväällä virkoja oli enimmillään täyttämättä 16 ja tämän jälkeen on perustettu uusia virkoja, joten rekrytointitilanne on kuitenkin parantunut vuoden aikana.

Kuva 2. Valvontaeläinlääkäritilanne 1.6.2014

Johtopäätökset

Valtion valvontatehtäviin kunnissa on tällä hetkellä varattu enemmän henkilötyövuosia kuin mihin varauduttiin eläinlääkintähuoltolain toimeenpanon yhteydessä tehdyllä määrärahalisäyksellä. Vaikuttaa siltä, että etenkin eläinten hyvinvoinnin valvonnassa on edelleen resurssivajetta ja valvontatyötä on ollut enemmän kuin mitä valvontaeläinlääkäreiden virkoja perustettaessa ajateltiin. Valvontatulosten raportoinnin perusteella valvontaeläinlääkärijärjestelmän ansiosta valvonnan määrä on lisääntynyt ja laatu parantunut.

8. Koulutus

EHO:n mukaisesti kunnan pitää laatia eläinlääkintähuollon henkilökunnalle monivuotinen koulutussuunnitelma. Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan ympäristöterveydenhuollon henkilökunnan tulee päästä täydennyskoulutukseen vähintään kahdeksana päivänä vuodessa. Eläinlääkärin ammatinharjoittamislain nojalla eläinlääkärillä on velvollisuus ylläpitää ja kehittää ammattitaitoaan ja työnantajan tulee luoda edellytykset sille, että ammatinharjoittaja voi osallistua täydennyskoulutukseen.

EHO:n toteutumisen arvioinnin ohjeessa pyydettiin raportoimaan koulutussuunnitelman toteutuminen ja erikseen toteutuneiden koulutuspäivien määrä. Kunnista 69 % ilmoitti, että koulutussuunnitelma on toteutunut. Muilla ei ollut koulutussuunnitelmaa tai suunnitelma jäi toteutumatta. Suunnitelman toteutumattomuuteen ovat vaikuttaneet työtilanne ja kuntien taloudelliset resurssit. Osa kunnista ilmoitti, että maksullisiin koulutuksiin voi osallistua omalla kustannuksella työajalla. Raporteista ilmeni, että osassa kunnista ei ole koulutussuunnitelmaa, mutta kouluttautumista kuitenkin tuetaan ja siihen on mahdollisuudet.

Toteutuneiden koulutuspäivien lukumäärän raportoi 38 kuntaa. Näissä koulutuspäivien määrä oli 1,3 – 13 pv/hlö ja keskiarvo 6,2 pv/hlö. EHO:n tavoite eli vähintään kahdeksan koulutuspäivää vuodessa viranhaltijaa kohden toteutui 12 kunnassa. Valvontaeläinlääkärit ovat pääsääntöisesti osallistuneet koulutuksiin praktikkoeläinlääkäreitä enemmän.

Johtopäätökset

Eläinlääkintähuollon henkilöstön EHO:n mukainen täydennyskoulutustavoite ei toteudu suuressa osassa kuntia. Parin päivän vuosittaista täydennyskoulutusta ei voi pitää riittävänä, kun huomioi ammatinharjoittamislain velvoitteet ja eläinlääkärin työn vaativuuden sekä eläinlääketieteen kehityksen ja lainsäädännön muutokset. Täydennyskoulutuksen osalta täytyy pyrkiä EHO:n mukaiseen tavoitteeseen ja laatia monivuotinen koulutussuunnitelma.

Koulutussuunnitelman sisältöä on tarkennettu päivitetystä EHO:ssa. Suunnitelman ei tarvitse sisältää yksityiskohtaisia koulutustietoja, vaan sen tulee perustua henkilöstön ja organisaation osaamistarpeen arviointiin ja se voi sisältää tavoitteet koulutusmäärästä ja koulutusten sisällöistä. Henkilöstön koulutustarvetta tulee kartoittaa esimerkiksi kehityskeskusteluissa. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa eläinlääkintähuollon henkilöstön riittävä täydennyskouluttautuminen ja osaaminen. Työnantajan velvollisuutena on huolehtia riittävästä ajallisista ja taloudellisista mahdollisuuksista osallistua koulutuksiin.

Valvontaosasto, Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin –yksikkö

Kuntien eläinlääkintähuollon suunnitelmien tarkastaminen ja toteutumisen arviointi

ELÄINLÄÄKINTÄHUOLTOLAIN NOJALLA LAADITTUJEN KUNTIEN SUUNNITELMIEN TARKASTAMINEN JA TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Säädöspohja ja valtakunnallinen ohjelma

Eläinlääkintähuoltolaki (765/2009)

Kunnan suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalveluiden tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksista sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palveluiden mitoituksista suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut.

Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo sen toteutumista.

Valtakunnallinen ohjelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä kuntien järjestämistä eläinlääkäripalveluista (EHO) 2011-2014, päivitys vuodelle 2014:

EHO:ssa kuvataan kuntien suunnitelmien ja toteutumisen arviointi (kohta 10.1). EHO:n mukaisesti kunnan tulee arvioida suunnitelmansa toteutuminen vuosittain ja toimittaa arviointiraportti AVI:lle. Suunnitelmat tulee päivittää tarvittaessa tai vähintään kolmen vuoden välein. Päivitetyt suunnitelmat tulee toimittaa AVI:lle.

EHO:n painopiste: Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa sekä eläinlääkäripalvelujen järjestämistä koskevien kuntien suunnitelmien tarkastaminen sekä suunnitelmien toteutumisen arviointi.

EHO on osa Ympäristöterveydenhuollon yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa:
http://www.valvira.fi/ohjaus_ ja_valvonta/valvontaohjelmat/ymparistoterveydenhuolto

Kuntien suunnitelmat arvioitiin ensimmäisen kerran vuonna 2012 ja tämän arvioinnin tuloksista on koottu raportti:

[Kunnalliset eläinlääkäripalvelut 2012 ja valvontaeläinlääkäritilanne](#)

Vuoden 2013 suunnitelmien toteutumisen arviointi

Kunnan tulee arvioida suunnitelmansa toteutuminen aina toimintavuoden päätyttyä ja laatia siitä arviointiraportti. Arviointiraportti laaditaan tämän ohjeen liitteiden 1 ja 2 mukaisesti. Arviointiraportti lähetetään AVI:lle 31.3.2014 mennessä.

Valvontaosasto, Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin –yksikkö

Kuntien eläinlääkintähuollon suunnitelmien tarkastaminen ja toteutumisen arviointi

Arviointiraportti suositellaan käsiteltäväksi kunnan asianosaisessa lautakunnassa. Eläinlääkintähuollon suunnitelma on osa ympäristöterveydenhuollon suunnitelmaa ja toteutumisen arviointi voi olla osa koko ympäristöterveydenhuollon arviointiraporttia.

Vuoden 2014 suunnitelmien tarkastaminen

Kuntien tuli tehdä eläinlääkintähuoltolain nojalla suunnitelmat vuoden 2011 loppuun mennessä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläinlääkäripalveluiden järjestämisestä (eläinlääkintähuollon suunnitelma). Suunnitelmat tulee päivittää tarvittaessa tai vähintään kolmen vuoden välein. Suunnitelmat tulee päivittää vuodelle 2014 tarpeellisin osin, huomioiden vuoden 2013 suunnitelman toteutuminen, kunnassa tapahtuneet muutokset sekä valtakunnallinen EHO ja erityisesti sen painopisteet vuodelle 2014.

Resurssitarpeen kartoitus

Vuoden 2011 suunnitelmiin sisältyi kuntien eläinlääkintähuollon resurssitarpeen kartoitus. Kuntien resurssitarpeen kartoitus tullaan päivittämään uudella ohjelmakaudella vuodelle 2015. Nykyistä resurssikartoitusta ei tarvitse päivittää vuoden 2014 osalta.

LIITE 1 Kuntien eläinlääkintähuollon toteutumisen arviointi

LIITE 2 Eläinlääkäripalveluiden toimeenpanon arviointilomake (lomake)

Valvontaosasto, Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin –yksikkö

Kuntien eläinlääkintähuollon suunnitelmien tarkastaminen ja toteutumisen arviointi

LIITE 1

KUNTIEN ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON SUUNNITELMIEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTIRAPORTTI

Kunnan tulee raportoida aluehallintovirastolle vuoden 2013 suunnitelman toteutumisen arviointi sekä toimenpiteet ja suunnitelmat mahdollisten puutteiden korjaamiseksi.

Suunnitelmien toteutumisen arviointi raportoidaan sanallisesti eläinlääkäripalveluiden, terveydenhuoltopalveluiden, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan sekä pätevyyden ja osaamisen varmistamisen osalta. Kunta voi arviointiraportissaan käsitellä muitakin suunnitelman toteutumisen asioita. Lisäksi arviointiraporttiin sisältyy arviointitaulukko (Eviran ohje 15908/2, Liite 2)

Leipätekstinä on arviointiraportin otsikot ja *kursiivilla tarkennettu kuvaus raportin sisällöstä*. Kussakin kohdassa on raportoitava toteutuminen sekä toimenpiteet puutteiden korjaamiseksi.

Arviointiraportti toimitetaan AVI:lle 31.3.2014 mennessä.

Eläinlääkäripalvelut

Eläinlääkäripalveluiden saatavuus ja laatu

Arviointiraportissa on kuvattava onko eläinlääkäripalveluiden saatavuus ja laatu ollut suunnitellun mukaista. Valtakunnallisessa EHO:ssa (kohta 9.4) on kuvattu saatavuus- ja laatutavoitteet.

Eläinlääkäripäivystys

Arviointiraportissa on kuvattava eläinlääkäripäivystyksen järjestelyiden onnistuminen. Eläinlääkäripäivystyksen (kiireellinen eläinlääkäriapu) vaatimukset on kuvattu valtakunnallisessa EHO:ssa (kohta 9.3). Erityisesti on kuvattava onko järjestelyt toteutettu lainsäädännön vaatimusten mukaisesti eli keskitetty yhteydenottopalvelu, maakunnallinen päivystysalue sekä eriytetty päivystys ja mikäli näin ei ole, niin millä aikataululla näin tehdään tai mitkä ovat erityiset syyt, että näin ei alueella tehdä.

Ostopalveluiden laadun arviointi (mikäli käytetään)

Arviointiraportissa on kuvattava kuinka ostopalveluiden laatua on valvottu ja onko laadussa ilmennyt puutteita ja kuinka mahdollisia puutteita on käsitelty.

Yksityiset eläinlääkäripalvelut

Kunnan tulee eläinlääkäripalveluita suunnitellessaan huomioida yksityisten eläinlääkäripalveluiden saatavuus alueellaan. Arviointiraportissa tulee kuvata kuinka yksityinen palveluntarjonta on alueella huomioitu ja kuinka se on vaikuttanut kunnan palveluiden mitoitukseen

Valvontaosasto, Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin –yksikkö

Kuntien eläinlääkintähuollon suunnitelmien tarkastaminen ja toteutumisen arviointi

Tuotantoeläinten terveydenhuoltopalvelut

Saatavuus

Arviointiraportissa tulee kuvata onko terveydenhuoltopalveluita ollut saatavilla kysyntää vastaavasti. Raporttiin tulee liittää tieto sopimustilojen määrästä (resurssitarpeen kartoituksessa) ja tehdyistä sopimuksiin kuuluvista käynneistä. Mikäli terveydenhuoltokäyntejä on tekemättä, tulee raportissa kuvata syyt miksi kaikkia käyntejä ei ole tehty ja kuinka tilanne korjataan.

Työjärjestelyt

Arviointiraportissa tulee kuvata kuinka eläinlääkäreiden työt on järjestetty siten, että ajanvarausperusteiseen työhön on mahdollisuus.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta

Valvonnan toteutuminen

Arviointiraportissa tulee kuvata kuinka suunnitelma on toteutunut eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan osalta. Arviointiraportissa tulee ilmetä kuinka hyvin suunnitelmallinen ja epäilyyn perustuva eläinsuojeluvalvonta on toteutunut.

Korjaavat toimenpiteet

Arviointiraportissa tulee kuvata kuinka tarkastusten loppuunsaattamisessa on onnistuttu. Tämä sisältää arvion toimijoille annetuista seuraamuksista sekä uusintatarkastusten toteutumisesta.

Puutteiden analyysi

Raportin tulee sisältää arvio valvonnassa havaituista puutteista ja niiden yleisyydestä. Lisäksi tulee arvioida, mitkä syyt ovat johtaneet tarkastuksilla havaittuihin puutteisiin.

Pätevyyden ja osaamisen varmistaminen sekä valvontaeläinlääkäreiden perehtymisen tukeminen

Rekrytointi

Arviointiraportissa on kuvattava kuinka kunta on onnistunut pätevän henkilöstön rekrytoinnissa.

Erikseen on kuvattava valvontaeläinlääkärin rekrytoinnissa onnistuminen.

Koulutus

Arviointiraportissa on kuvattava eläinlääkintähuollon henkilökunnan koulutussuunnitelman toteutuminen. Arviointiraportissa on kerrottava eläinlääkintähuollon henkilöstön toteutuneiden koulutuspäivien määrä vuoden 2013 aikana.

Erikseen on kuvattava kuinka valvontaeläinlääkärin perehdyttäminen ja muu työn tukeminen on toteutettu.

LIITE 2

ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUJEN TOIMEENPANO ARVIOINTILOMAKE

Täyttöohje:

Kunta täyttää kohdat "Kunnan vastaus". Tarvittaessa vastausta voi tarkentaa tai täydentää kohdassa "Kunnan kommentit".

Otsikoissa on kuvattu arviointikohde (suluisia viittaus valtakunnalliseen EHO:n kohtaan) ja kursivilla on kerrottu arviointikohteen perusteluita.

Kunta/yhteistoiminta-alue:

Maksut (7)

Kunnan valvontaviranomaisen on vahvistettava maksut. Subventioiden osalta on suositeltavaa, että subventioista päätehtiään koko yhteistoiminta-alueen osalta. Subventiot ovat suositeltavia kuntalaisten yhdenvertaisen kohtelun sekä eläinsuojelullisin tarkoituksin.

	Kunnan vastaus	Kunnan kommentit
Klinikkamaksu	☐ On € ☐ Ei	
Maksullinen keskitetty yhteydenottopalvelu	☐ On €/min ☐ Ei	
Subventio	☐ On ☐ Ei Onko sama kaikissa yksikön kunnissa? ☐ On ☐ Ei	

Peruseläinlääkäripalvelut (9.1)

Kunnan tulee omaa toimintaa mitoittaessaan huomioida yksityinen palvelu alueella. Mikäli kunta ei järjestä, tulee suunnitelmassa osoittaa, että palvelua on riittävästi tarjolla.

	Kunnan vastaus	Kunnan kommentit
Oma toiminta	Vastaanottojen lkm: Eläinlääkäreiden lkm:	
Yksityinen palvelu alueella	Arvio määräästä esim. yksityisten klinikoiden ja itsenäisten ammattiharjoittajien määrä:	

Päivystys (9.3.2)

Eläinlääkintähuolilaki edellyttää päivystyksen keskitettyä yhteydenottoa palvelua ja päivystyksen järjestämistä erikseen pien- ja suurelaimille. Suositeltavaa on järjestää päivystys maakunnan alueella. Lainsäädännön vähimmäisvaatimus on seutukunnan alue.

	Kunnan vastaus	Kunnan kommentit
Eriytetty	☐ On ☐ Ei	
Keskitetty yhteydenotto	☐ On ☐ Ei	
Päivystysalue Päivystysalue tarkoittaa aluetta, jolla päivystys järjestetään. Päivystysalue voi jakautua useampaan päivystyspiiriin.	Päivystysalueeseen kuuluvat kunnat:	
Päivystyspiirit	Jos päivystysalue on jaettu piireihin, niin piirien lukumäärä:	
Päivystysalueen koko	☐ maakunta ☐ seutukunta ☐ muu alue	
Päivystävät eläinlääkärit	Lukumäärä:	

Saatavuus ja laatu (9.4)

Tavoitteena on perustaa yhteisvastaanottoja, mikäli tämä on maantieteellisesti mahdollista. Avustavan henkilöökunnan käyttö on suositeltavaa erityisesti pieneläinten leikkauksissa.

	Kunnan vastaus	Kunnan kommentit
Yhteisvastaanotto	Lukumäärä alueella:	
Avustava henkilöökunta	☐ On ☐ Ei	Kommentissa tarkennus onko kokoalkainen ja onko kunnan omaa henkilöökuntaa

Ostopalvelut (9.7)

	Kunnan vastaus	Kunnan kommentit
Ostopalvelut käytössä	☐ On ☐ Ei Mitä palveluita ostetaan	
Ostopalveluiden laatu	esim. pieneläinpäivystys.	
Ostopalveluiden määrä	Kuinka paljon ostetaan esim. koko pieneläinpäivystys ja mahdollisesti ostopalvelun henkilöresurssit.	

Perustason ylittävä palvelu(9.8)

Kunta voi halutessaan järjestää erikoistason eläinlääkäripalveluita. Hevosten ja pieneläinten osalta kunnan tulisi pyrkiä turvaamaan perustasoa vaativampaa hoitoa vaativien potilaiden hoito.

	Kunnan vastaus	Kunnan kommentit
Erikoiseläinlääkäripalvelut	☐ oma toiminta ☐ saatavilla alueella ☐ ei	
Remissionmahdollisuudet	☐ sopimus ☐ muutoin järjestetty ☐ ei	

Eläinlääkäripalveluiden käytön tilastointi (12.5)

	Kunnan vastaus	Kunnan kommentit
Virka-aika:		
Sairaskäynnit	Lukumäärä:	
Terveydenhuoltokäynnit	Lukumäärä:	
Pieneläinvastaanoitokäynnit	Lukumäärä:	
Päivystys:		
Sairaskäynnit	Lukumäärä:	
Pieneläinvastaanoitokäynnit	Lukumäärä:	

